

De lammeren lopen in een aparte stal.

Het aandeel klaver in het grasland is hoog.

Zonnepanelen op het dak van de stal.

De uiers moeten ook in orde zijn.

Een van de bokken uit Friesland.

Stro wordt verhakseld voor in de potten.

'Eiwitgehalte 3,75% is haalbaar' Bokken van topfokker

Tekst en foto's: Dick van Doorn

Voor een biologisch bedrijf zit Ton Wolfswinkel uit het Utrechtse Maarsbergen met zijn 950 kilogram melk per geit per jaar aan de top. Toch kan het volgens hem nog beter.

Ton Wolfswinkel tussen zijn geiten.

Als je aan komt rijden bij Wolfswinkel zie je meteen dat het om een biologisch bedrijf gaat. De opfokgeiten van de familie lopen heerlijk buiten te grazen. "Dat ik een relatief hoge productie per geit heb, heeft onder meer te maken met het feit dat ik bokken heb van Klaas Sjoerd Meekma, een topfokker uit Friesland", zegt Wolfswinkel trots. Doordat hij zijn bokken koopt bij één fokker heeft hij minder last van ziekte-insleep. Verder let Meekma heel scherp op inteelt en fokt hij gericht op hoge vet- en eiwitgehalten. Als Triple-A-geitenfokker wordt door hem ook het exterieur en het beenwerk niet vergeten. Nadat de koeien in 2007 weggingen, begon Wolfswinkel in 2007 met geiten. "Mijn vader was gangbaar, maar ik wilde per se biologisch worden. In de eerste plaats omdat de dieren naar buiten kunnen. Verder is het prettiger werken met minder dieren per vierkante meter en deze manier is ook duurzamer." Met een productie van 930 kilogram in 2010 en 950 kilogram in 2011 hoort Wolfswinkel bij de top van de biologische bedrijven in Nederland. "We zitten vrijwel continu hoog, maar we kunnen nog hoger. Ons streven is een eiwitgehalte van 3,75 procent. Sinds vier maanden giet de geitenhouder een probioticum over het mengsel van de mengvoerwagen voordat hij gaat voeren. Dit mengsel stimuleert de darmgezondheid van de dieren, waardoor hij in die vier maanden tijd al zo'n 0,06 procent in eiwitgehalte is gestegen. Een andere manier waarop Wolfswinkel de productie wil laten groeien is het scherp sturen met het voer. Naast brok bestaat een groot deel van het voer uit eigen biologische gras- en maisteelt. Daarnaast voert hij soja en zonnebloemschilfers (geeft hoger vetgehalte). CCM voert hij omdat het melkdrijvend is door het snelle zetmeel. Een ander voordeel van CCM is dat ze minder snel vervetten dan van snijmais. Ook geiten in de stal die dreigen te vervetten zet hij meteen apart en krijgen

ander voer. Alleen de eerstejaarsgeiten krijgen snijmais. Vanaf het tweede jaar wordt het aandeel snijmais dan vervolgens sterk verminderd in het rantsoen. De losse grondstoffen gaan door het voer in de mengvoerwagen. Verder geeft hij ook weleens rode bietenpulp, aardappels, penen of rode bieten.

Graslandmanagement

Als biologische geitenhouder probeert hij de kringloop op het bedrijf zo gesloten mogelijk te houden. Hij heeft in totaal 35 hectare, waarvan 30 hectare gras en 5 hectare snijmais. "Ik probeer zo veel mogelijk zelf te telen. We gebruiken nu al vrijwel alleen geiten- en kippenmest van het eigen bedrijf. Dat is ook beter, in vreemde mest kunnen weer andere bacteriën zitten." Het stro dat de stal ingaat wordt sinds het voorjaar van 2012 verhakselt. Het grote voordeel hiervan is dat zijn geitenstalmeest vele malen beter verteert dan eerst en de opbrengst van het grasland daardoor flink hoger. De geitenhouder besteedt heel veel aandacht aan zijn graslandmanagement. Als biologische geitenhouder heeft hij veel rode en witte klaver ingezaaid tussen zijn grasmengsel voor het stikstofgehalte in de grond. Een andere maatregel waardoor hij een hoge snede van zijn grasland jong maait. Altijd 's middags na 15.00 uur in verband met een hoger suikergehalte in het gras de tweede helft van de middag. "Deze snedes leg ik in laagjes in de kuil zodat er een mooie lasagne-kuil ontstaat. Ik ben bijna van balen afgestapt. Balen zijn veel minder constant doordat je soms op vochtige plekken in het weiland maait, en geiten zijn wat betreft het rantsoen gevoelige dieren."

25 procent vervanging

In de stal aangekomen wijst de geitenhouder op de verschillende productiegroepen.

Wolfswinkel melkt de groepen twee keer per dag: 's ochtends om half zes en 's avonds om vijf uur. "Met drie keer melken krijg je wellicht nog iets meer, maar dat geeft ook veel meer werk. 's Avonds melkt overigens iemand anders voor mij."

Het vervangingspercentage op het bedrijf is met zo'n 25 procent gemiddeld. Wolfswinkel kijkt hierbij in eerste instantie naar productie. Hij probeert de geit altijd één keer af te laten lammeren en dan aan de melk te houden.

Dat lukt echter niet altijd en dan moet ze weer onder de bok. "Ik geef de voorkeur aan één keer aflammeren vanwege minder ziektedruk, iets hogere melkgift, minder bokjes en minder kans op een blauw uier. Minder bokjes is voordelig omdat ik nu 5 euro per bok betaal om ze af te zetten."

De Maarsbergse geitenhouder melkt met een Fullwood carroussel, een 64-stands buitenmelker. Hiervan staan er slechts twee in Nederland. Het grote voordeel van dit merk carroussel is dat hij heel compact gebouwd is. Hierdoor houdt de geitenhouder meer ruimte over in zijn stal wat hem goed bevalt. De melkgeiten zijn verdeeld over twee productiegroepen: een eerstejaars- en een doormelkgroep. Voor de toekomst wil de geitenhouder naar melkregistratie per geit per dag.

"Zodoende kan ik nog veel nauwkeuriger sturen dan nu, vooral met het rantsoen. Hiermee kan ik de productie ook nog opkrikken als straks geprogrammeerd krachtvoer verstrekt wordt op de carroussel." De Veluwe geitenhouder zit als bestuurder in de biologische coöperatie OGC (Organic Goatmilk Cooperation). De OGC regelt voor tachtig procent van de Nederlandse biologische geitenhouders de afzet aan Europese melkfabrieken. De OGC groeit nog steeds qua melkhoeveelheid en de organisatie werkt nauw samen met Belgische biologische geitenhouders. "Er zijn een aantal geitenhouders bijgekomen, maar we zoeken nog steeds producenten."